

HUOM: Ohjelmaan tehty valtuuskunnan äänestämät muutokset, mutta ei vielä kielenhuoltoa eikä päivitetty piirakoiden tietoa sivulla 2.

Yrittäjyys kannattaa

*Vihreän liiton pk-yrittäjyysohjelma
Hyväksytty valtuuskunnassa 29.11.2009*

Sisällysluettelo

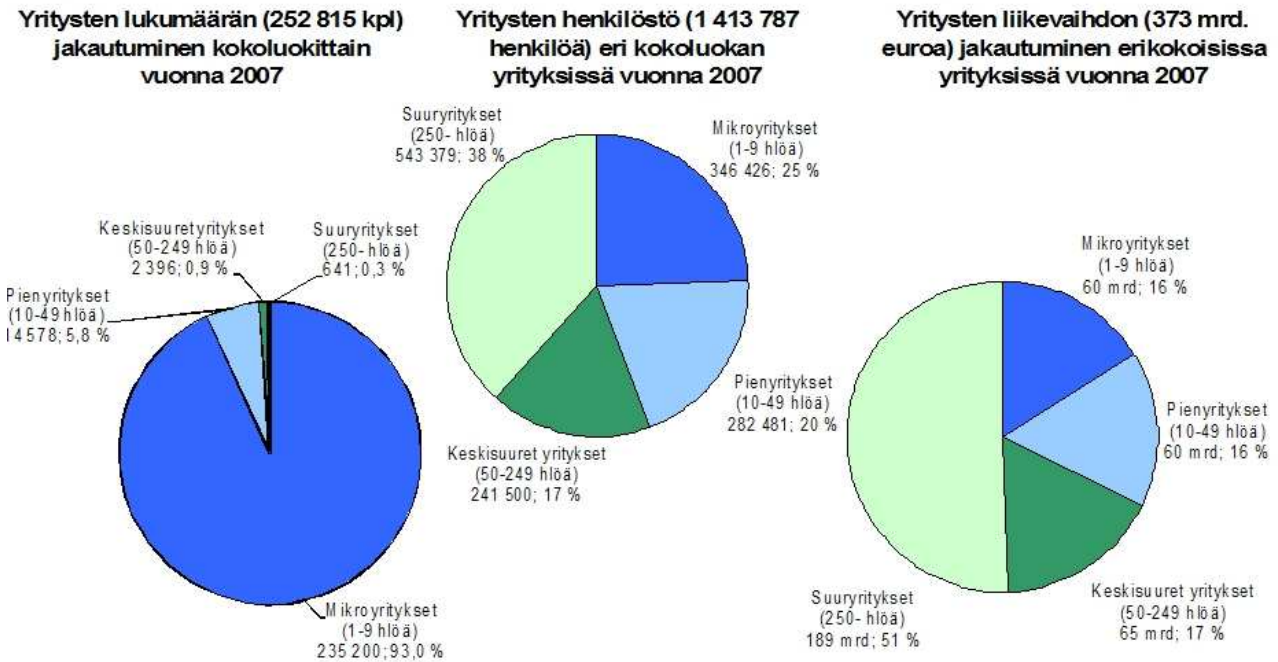
I Taustaa.....	2
II Vihreät yrittäjyyssteesit.....	2
III Ohjelma.....	3
A. Kannustetaan yrittämiseen	3
B. Jousto ja tuki helpottavat yrittäjän arkea.....	4
C. Yrityksen menestys on kaikkien etu.....	5
D. Vastuullisuus kannattaa.....	7

Hyvinvointivaltio tarvitsee yrittäjiä. Pienten ja keskisuurten yritysten toimintaedellytysten parantaminen on järkevää ja kustannustehokasta työllisyys- ja elinkeinopolitiikkaa. Kotimaisen teollisuuden rakennemuutoksen edetessä pienemmät yritykset ja yrittäjät ovat keskeisiä tekijöitä innovaattoreina, työllistäjinä ja talouden kannattajina. Yrittäjyys kannattaa!

I Taustaa

Pk-yrityksillä tarkoitetaan kaikkia alle 250 henkilöä työllistäviä yrityksiä. Nämä luokitellaan mikroyrityksiin (1–9 hlöä), pienyrityksiin (10–49 hlöä) ja keskisuuriin yrityksiin (50–249 hlöä). Kaikista yrityksistä peräti 99,7 % on pk-yrityksiä.

Yritysrakenne Suomessa

Lähde: Tilastokeskus

Yhteensä 308 917 yritystä vuonna 2007 sisältäen maa-, metsä- ja kalatalouden. Kuvioissa 252 815. TOL 2008 toimiala A Maa-, metsä-, ja kalatalous poistettu.

II Vihreät yrittäjysteedit

- hyvinvointivaltio tarvitsee sekä työn tekijöitä että teettäjiä
- Suomeen voidaan luoda 100 000 uutta yritystä seuraavan 10 vuoden aikana
- kynnystä lähteä yrittäjäksi madallettava
- työllistämisen kynnystä madallettava
- uudet työpaikat syntyvät erityisesti pieniin ja keskisuuriin yrityksiin
- harmaan talouden vähentäminen on rehellisen yrittäjän etu
- yhdenvertaisuus ja oikeus sosiaaliturvaan koskee myös yrittäjiä
- byrokratiaa tulee vähentää
- perustulo on sekä työntekijän että yrittäjän etu
- yrittämiseen liittyy epäonnistumisen riski; on oltava mahdollisuus yrittää uudelleen
- yrittäjyyttä on käytettävä työkaluna vihreiden innovaatioiden ja kehityksen levittäjänä

III Ohjelma

A. Kannustetaan yrittämiseen

Yrittäjyystietoutta on lisättävä kaikilla koulutuksen tasoilla. On rohkaistava yrittäjyyteen, mutta samalla yrittäjyydestä on annettava realistinen kuva. TE-keskukset on muutettava asiantunteviksi, helposti löydettäviksi palveluyksiköiksi yrittäjyydestä kiinnostuneille. Starttirahajärjestelmää ja yrityksen tukimuotoja poikkeustilanteissa on kehitettävä.

Vaikka yritysten määrä Suomessa on viime vuosina kasvanut, olemme edelleen eurooppalaisessa vertailussa melko alhaisella tasolla. Suomeen voisi seuraavien 10 vuoden aikana hyvin syntyä 100 000 uutta yritystä ja sitä myöten myös uusia työpaikkoja.

Kouluihin ja kasvatukseen tarvitaan hyvää, realistista tietoa ja materiaalia yrittämisestä. Yrittämisen perusasiat on saatava opetuksen itsestään selväksi osaksi, myös opettajien koulutukseen. Tämä ei tarkoita uuden oppiaineen perustamista, vaan yrittäjyyden upottamista osaksi muita oppiaineita. Oman yrityksen perustamisen pitää olla luonteva uravalinta. Vaihtoehto on pidettävä esillä niin opetuksessa, opinto-ohjauksessa kuin arkikeskustelussakin.

Ammattikorkeakouluista ja yliopistoista valmistuville yrittäjyyden pitää olla varteenotettava vaihtoehto omaa työuraa suunniteltaessa. Asiantuntijalle voi yrittäjyys olla paras tapa kehittää omaa osaamista.

Yrittäjyydestä tulee antaa realistinen kuva. Yrittäjyys vaatii rohkeutta, ahkeruutta, organisointi-, priorisointi- ja stressinhallintakykyä, valmiutta ottaa vastuuta omista (ja usein myös muiden) teoista ja valinnoista. Ennen kaikkea tarvitaan hyvä liikeidea sekä paloa ja resursseja toteuttaa se.

Niitä, joilla on edellytyksiä yrittäjyyteen, tulisi rohkaista ja kannustaa toteuttaa unelmansa. Yrittäjäksi ryhtyminen ei saa tyssätä ennakkoluuloihin, turhiin esteisiin tai tiedon puutteeseen.

Yrittäjyyden hyviä puolia ovat valinnanvapaus, mahdollisuus toteuttaa ideoitaan, valta päättää omasta ajankäytöstä sekä mahdollisuus vaurastumiseen. Vastuullisen yritystoiminnan kautta ihminen voi moninkertaistaa vaikutuksensa maailman tilaan.

Työ- ja elinkeinokeskukset tulevat läpikäymään muutoksia valtionhallinnon perusteellisen uudelleenjärjestelyn yhteydessä. On varmistettava että muutokset johtavat yrittäjäpalveluiden asiakaslähtöiseen rakenteeseen, suurempaan näkyvyyteen ja saavutettavuuteen, palvelujen monipuolistumiseen sekä jalkautumiseen. Yrittäjäksi aikovan kynnys lähestyä julkisen sektorin tarjoamia palveluja on madallettava.

Starttiraha on osoittautunut hyväksi järjestelmäksi: jopa 87 prosenttia starttirahalla aloittaneista yrityksistä on olemassa vielä kahden vuoden jälkeen. Järjestelmää voi edelleen kehittää; ennen kaikkea on varmistettava että starttirahalle löytyy tarvittavat määrärahat.

Yrityksen toiminta on harvoin yksi loputon jatkumo. Kaikki yritykset eivät onnistu, yksinyrittäjä siirtyy palkkatöihin, perustaa myöhemmin uuden yrityksen tai kaivaa yrityksen

pöytälaatikosta takaisin toimintaan. Yrittäjä saattaa jäädä vuosiksi perhevapaille tai yrittäjän sairastuminen sotkee yrityksen kasvusuunnitelmat. Näissä tilanteissa on tärkeää, että yhteiskunnan puolelta löytyy joustoa tilanteiden tueksi.

B. Jousto ja tuki helpottavat yrittäjän arkea

Yrittäjän sosiaali- ja eläketurvaa on parannettava. Perustulo takaisi perusturvan sekä yrittäjälle että hänen työntekijöilleen. Yrittäjät on saatava mukaan työmarkkinaneuvotteluihin. Vanhemmuuden kustannukset on jaettava. Byrokratiaa vähentämällä vähennetään myös harmaata taloutta. Verotuksen on kannustettava työntekoon ja yrittäjyyteen. Omistajan- ja sukupolvenvaihdoksiin on kehitettävä toimivat mallit.

Yrittäjän eläke- ja sosiaaliturvaa on jonkin verran parannettu viime aikoina, mutta vielä on paljon tehtävissä. Vihreiden tarjoama perustulomalli palvelisi yrittäjyyttä usealla tavalla; se muodostaisi perusturvan sekä yrittäjälle itselleen että hänen mahdollisille työntekijöilleen. Kaikille maksettava perustulo varmistaisi sen että työn vastaanottaminen aina kannattaa.

Nykyjärjestelmä ei kannusta työtöntä vastaanottamaan lyhytaikaista tai muuten työajan suhteen epätyypillistä työtä. Perustulon myötä jyrkkä jako työttömiin ja työssä käyviin poistuisi, kun tarjolla olisi muutakin kun kokopäiväistä työtä. Tämä on sekä työnantajan että työnhakijan etujen mukaista.

Perustulo helpottaisi myös akateemisille yrittäjille tyypillisiä siirtymiä palkkatyön, apurahatutkijan tai -taiteilijan ja yrittäjyyden välillä. Apurahajärjestelmä ja yrittäjyyden eri tukimuodot pitää sovittaa yhteen, jotta tieteellisen tutkimuksen innovaatiot voivat siirtyä luontevasti osaksi uuden yrittäjyyden pääomaa.

Nykyisessä, muuttuvassa työmarkkinajärjestelmässä pk-yrittäjillä on merkittävä rooli, ja yrittäjät pitääkin saada mukaan työmarkkinaneuvotteluihin. Pienyrittäjillä voi olla tärkeä rooli ”välittäjänä” työnantaja- ja työntekijänäkökulmien välillä. Neuvotteluissa usein esiin tuleva työntekijän vahva sosiaaliturva on myös pienyrittäjän etu.

Vanhemmuuden kustannukset tulisi tasata kaikkien työnantajien ja yrittäjien kesken. Nykyinen järjestelmä rankaisee naisvaltaisia aloja. Näillä aloilla yrittäjätkin ovat usein naisia, jolloin kustannustenjaon myönteiset ja kielteiset vaikutukset ilmenevät moninkertaisina. Yrittäjän perhe-elämän tukemiseksi on oltava tarjolla riittävästi joustavaa päivähoitoa ja omaishoidon tukipalveluita.

Yrittäjän sairauspäivärahan omavastuuosuus on nykyisin 1+3 päivää eli juuri sen verran mitä keskimääräinen flunssa kestää. Siksi moni yksin yrittäjä joutuu perumaan sovitut työt ilman korvausta. Yrittäjän sairauspäivärahan karenssiaika tulee lyhentää yhteen päivään.

Yrittäjäksi ryhtyneet tuskastelevat usein byrokratian kanssa. Yrittäjän työajasta luvattoman suuri osa menee kirjanpidon hoitamiseen, lomakkeiden täyttämiseen ja raportointiin. Verottajan palkkalaskuri (www.palkka.fi) on hyvä esimerkki viranomaisen tarjoamasta palvelusta joka keventää monen yrittäjän hallintotaakkaa. Palvelu on vapaaehtoinen mutta monen yrittäjän käyttämä apuväline, johon viranomainen päivittää ajankohtaiset prosenttiluvut. Vastaavanlaisia palveluja voisi olla TE-keskuksen tarjoama peruspalvelu pienen yrityksen kirjanpidolle ja tilin päätökselle.

Yrittäjän näkökulmasta hyvä verojärjestelmä on selkeä, oikeudenmukainen ja ennustettava sekä työntekoon ja yrittäjyyteen kannustava. Lisäksi verotuksen on oltava harmoniassa kansainvälisten, ennen kaikkea EU:n sisäisten, veroratkaisujen kanssa keinottelun hillitsemiseksi. Verotuksen on kannustettava talouselämän kannalta järkeviin ratkaisuihin. Liian jyrkät porrastukset ja verokikkailuun johtavat rakenteet on purettava.

Kasvuyrityksiä tarvitaan; verotuksen on kannustettava tutkimukseen ja kehitykseen (T&K). Nykyisessä järjestelmässä T&K-investoinneissa ei jää jälkeä taseeseen mikä heijastuu osinkojen jakoperusteisiin. Nykyinen osinkoverotus suosii reaali-investointeja T&K-investointien kustannuksella. Verottoman osingon rajaa tuleekin laskea 90 000 eurosta päättäväisesti alaspäin. Samalla verottoman osingon osuus nettovarallisuudesta tulee laskea 9 %:sta markkinakoron tasalle. Selkeä ratkaisu tähän epäkohtaan yhdistettynä työverotuksen kevennykseen palkka-asteikon alapäässä rohkaisisi yrityksiä kasvuhakuisiin ratkaisuihin.

Talouden poikkeuksellisiin syöksyliikkeisiin, kuten loppuvuodesta 2008, on kehitettävä pk-yrityksiä suosivia elvytyskeinoja. Yrityksen maksamien ylisuurten ennakkoverojen palauttaminen yritysten käyttöön muuttuneessa taloustilanteessa on nopeutettava. Erityisen vaikeissa tilanteissa on sovellettava carry back -tappiontasausjärjestelmää, tarkoin rajoituksin.

Yksinyrittäjille yrityksen tuottama lisäarvo on käytännössä yrittäjän toimeentuloa. Alv-alarajan nostaminen olisi vaivaton kannustin yritystoiminnan alkutaipaleella. Alv-vollisuuden alaraja on nostettava EU-direktiivin sallimalle maksimitasolle (10 000 euroa).

Harmaasta taloudesta kärsivät veronmaksajien lisäksi rehelliset yrittäjät. Tietyillä aloilla käänteinen alv on otettava käyttöön harmaan talouden kitkemiseksi.

Yrityksen jatkamiseen pitää olla käytössä eri tilanteissa erilaisia malleja, esim. kun henkilöstö ostaa yrityksen. Omistajanvaihdostilanteissa on yhteiskunnan kannalta tärkeintä, että yritykselle löytyy hyvä jatkaja. Yrityksen mahdollisia jatkajia tulee kohdella yhdenvertaisesti. Yritysten ostajia ei tule asettaa perijöitä hankalampaan asemaan, esimerkiksi perintöverotuksessa helpotusta antamalla.

C. Yrityksen menestys on kaikkien etu

Yrittämisessä on myös mahdollisuus vaurastumiseen. Ensimmäisen työntekijän palkkaamista helpottamalla luodaan mahdollisuus kasvuun. Menestys ja kasvu luovat lisää uusia työpaikkoja. Verokiilaa on kavennettava. Yrittäjyyteen ei saa pakottaa, vaan sen on oltava aina oma valinta.

Yksi mutta ei suinkaan ainoa syy ryhtyä yrittäjäksi on ajatus siitä että yrittäjyys saattaa lyödä leiville jopa paremmin kuin ansiotyö. Yleensä tämä on kovan työn tulos, eikä tämäkään läheskään aina riitä. Esimerkit nopeasta ja vaivattomasta vaurastumisesta ovat vähissä. On kuitenkin tärkeää että yrittämisessä on tämä ulottuvuus.

Yrittäjän palkatessa ensimmäisen työntekijänsä ylitetään valtava kynnys. Työvoima kaksinkertaistuu, mutta työvoiman kustannus, vastuu ja riski enemmän kuin

kaksinkertaistuvat. Työnantajan roolissa kuvaan astuvat myös uudenlaiset vastuut ja huolet. Jos esimerkiksi TE-keskuksen kautta saisi yhden luukun periaatteella kaikki työnantajavelvoitteet hoidettua kuntoon yhdellä lomakkeella ja kuukausittaisella suorituksella, olisi kynnyksellä ryhtyä työnantajaksi merkittävästi matalampi.

Panostamalla yrityksen ensimmäisen työntekijän palkkaamiseen helpottamiseen sekä tukien että neuvontapalvelujen muodossa kasvatetaan uutta työnantajasukupolvea ja luodaan työpaikkoja, joista hyötyy koko yhteiskunta. Erityisesti nuorten työllistymistä pieniin yrityksiin voidaan edistää myös kisällitoiminnalla sekä oppisopimusjärjestelmää kehittämällä.

Yksi yrittäjyyden etu on mahdollisuus oman toiminnan monistamiseen eli toiminnan laajentamiseen. Kasvu ei ole itseisarvo, mutta usein se on tapa tehostaa yrityksen toimintaa ja sitä kautta parantaa sen kannattavuutta, vähentää haavoittuvaisuutta ja luoda työpaikkoja.

Yhteiskunnan kannalta kasvun merkittävin seuraus on työpaikkojen syntyminen. Menestyvä yritys on nähtävä ennen kaikkea yhteisenä ilonaiheena niin valtion, kuntien kuin yksittäisen kansalaisen näkökulmasta. Menestyvä yritys tarjoaa turvallisempia ja pysyvämpiä työpaikkoja kuin kituva. Kasvuhakuisten yritysten rahoitus- ja muu tuki on selkeytettävä.

Nykyisten useiden valtiollisten rahoittajien (Tekes, TE-keskukset ja EU, Finnvera) osin päällekkäiset ohjelmat tuottavat aloittavalle yrittäjälle turhaa työtä parasta vaihtoehtoa selvitellessä. Valtion myöntämät tuet ja lainat, jotka usein mahdollistavat ensimmäisten työntekijöiden palkkaamisen, pitäisi saada tehokkaammin jakoon yhdeltä luukulta.

Vaikka pk-yrityksillä on tarve kehittyä, harvalla on resursseja vuosien mittaisiin kehityshankkeisiin. Kun etäiset EU-tuet tuodaan lähelle, yrittäjien keskelelle kotiutuu tasalaatuinen ja luotettava innovaatioverkosto joka koostuu rahoituksesta, ratkaisusta, voimavaroista ja toimeenpanosta.

Verokiila on suuri murheen aihe sekä yrittäjän palkattaessa ulkopuolista työvoimaa että maksaessaan itselleen palkkaa. Verokiilalla tarkoitetaan palkanmaksun kokonaiskustannuksen ja työntekijän käteen jäävän nettopalkan valtavaa eroa.

Tehokkain tapa kaventaa verokiilaa on pieniin palkkoihin kohdistuvan verotuksen keventäminen. Lisäksi on suhtauduttava kriittisesti sekä työntekijä- että työnantajamaksujen korotuksiin. Siirryttäessä työn verottamisesta kohti kulutukseen ja ympäristövaikutuksiin perustuvaa verotusta voidaan verokiilaa pienentää.

Joillain aloilla palkkatyöntekijöitä on enemmän tai vähemmän pakotettu yrittäjiksi. Entinen palkollinen kantaa itse yrittäjyyteen liittyvät riskit ja byrokratian, mutta saattaa edelleen olla yhtä riippuvainen yhdestä työnantajasta. Näiden ei-itsenäisten yrittäjien tilannetta on seurattava tarkasti ja on estettävä se, etteivät työnantajat järjestelmällisesti ulkoistaisi tehtäviä, jotka yhtä hyvin voisivat olla palkkatyötä.

D. Vastuullisuus kannattaa

Pienten yritysten pääsy mukaan julkisiin hankintoihin on turvattava. Kaavoituksella voidaan vaikuttaa palveluiden saatavuuteen ja luoda edellytyksiä terveelle kilpailulle. On luotava tilaa sosiaalisille yrityksille ja ihmisten yhdenvertaisuudelle. Tarvitaan Green New Deal.

Julkishallinto käyttää vuosittain hankintoihin 22 miljardia euroa. Hankintojen mitoitus ja kilpailutusehdot on laadittava niin, että pienetkin yritykset voivat olla tarjouskilpailussa mukana. Tietojärjestelmien kilpailuttamisessa on suosittava aina kun mahdollista avoimia standardeja. Laadullisten, eettisten ja ympäristökriteerien tulee vaikuttaa julkishallinnon kilpailutuksissa.

Hankintalain tarkoitus, korruption kitkeminen, on kannatettava, mutta se ei saa hankaloittaa hankintoja sekä palvelun ostajan että tarjoajan kannalta. Lakia käytetään lyömäaseena melko vähäistenkin muotovirheiden varjolla. Pitkät prosessit, muotovaatimukset ja epävarmuus eivät kannusta pieniä yrityksiä osallistumaan tarjouskilpailuihin. Sen vuoksi pienet ja mikroyritykset tarvitsevat tukea verkostoitumiseen.

Kaavoituksella on merkittävä rooli. Palvelut pitää suunnitella sinne missä ihmiset ovat, ei jättäiläismäisiin liikekeskuksiin ilman joukkoliikennettä. On katkaistava huolestuttava kierre, jonka tuloksena palvelut siirtyvät keinotekoisii kaupakeskuksiin samalla kun ihmisten luonnollisten reittien varsilta katoavat palvelut. Palveluyritykset elävöittävät kaupunki-, lähiö- ja kyläkeskuksia.

Kaavoituksella on vaikutusta yritysten toimintaedellytyksiin. Kaavoituksen on tuettava yrittäjyyttä ja luotava ja mahdollistettava kilpailua kaikilla aloilla, myös vähittäiskaupassa. Epäterve kaavoittaminen on johtanut osaltaan vähittäiskaupan keskittymiseen. Kaavoittajien kytkösten tulee olla täysin avoimia. Kaavoituksessa on myös huomioitava seudun kokonaisuus kunnallisen itsekkyyden sijaan.

Kaikkia yrityksiä ei ohjaa puhdas voitontavoittelu, vaan monilla yrityksillä on myös yhteiskunnallisia ja/tai ekologisia päämääriä. Sen sijaan, että nämä ns. yhteiskunnalliset yritykset pyrkisivät maksimoimaan voittoa tai osinkoja, pääosa niiden tuotosta kanavoitetaan takaisin päämäärien toteuttamiseen joko yrityksen sisällä tai sen lähiyhteisössä. Nämä kolmannen sektorin tai yhteisötalouden liiketoimintamallit ja niiden toimintamahdollisuudet Suomessa tulee selvittää.

Tarvitaan tilaa myös sosiaalisille yrityksille, työosuuskunnille, yleishyödyllisille osakeyhtiöille (jotka yhtiöjärjestyksensä mukaan eivät maksa osinkoja vaan käyttävät voitot toimintansa kehittämiseen) ja järjestöjen ja säätiöiden tuottamille palveluille. Vastuulliseen liiketoimintaan voi kannustaa myös esimerkiksi mahdollisuudella vähentää yleishyödyllisen yhtiön tappioita osakkaan omassa verotuksessa. Myös osuustoimintaan perustuva yrittäjyyspolku pitää kehittää edelleen.

Yrittäjyyden uudet kannustimet eivät saa heikentää ihmisten yhdenvertaisuutta. Vihreät mittaavat tätä mm. tasa-arvon, sosiaalisen vastuunoton, yhteisöllisyyden ja syrjäytymisen ehkäisyn kautta. Järjestelmä, joka suosii tiettyä ihmisryhmää viemällä toisen toimintaedellytykset on epäonnistunut.

Ympäristöliiketoiminta on yksi nopeimmin kasvavista aloista. On varmistettava että sitä

ohjaavat lait ja verot rohkaisevat materiaalien kierrätykseen, pois kertakäyttöisyydestä. Kotimarkkinoiden synnyttäminen johdonmukaisen vero- ja tukipolitiikan avulla luo työllisyyttä tulevaisuuden aloille ja luo mahdollisuuksia siihen, että Suomi saa osansa mm. ilmastoteknologian voimakkaasta kasvusta. Voimakasta kuluttajansuojaa ja standardien noudattamista on tuettava, sillä nämä parantavat kestäviä tuotteita valmistavan yrityksen mahdollisuuksia menestyä.

Määrätietoinen viherkaulustyöpaikkojen luominen osana Euroopan vihreiden Green New Deal -hanketta palvelee ympäristön lisäksi myös pienyrittäjyyttä. Verotuksen painopisteen siirtyminen työn verottamisesta ympäristöveroihin sekä vihreän energian syöttötariffit avaavat yritystoiminnalle uusia mahdollisuuksia.